

Vertaisarviointitunnus käyttöön

Julkaisijan aamupäivä

25.9.2014

Janne Pölönen, Anna-Sofia Ruth

Tunnus vertaisarvioituille julkaisuille

- TSV:n hallitus hyväksyi joulukuussa 2013 tunnuksen rekisteröimisen tavaramerkiksi
- Hakemus on Patentti- ja rekisterihallituksen käsittelyssä
→ tunnus on suojattu ilman TSV:n suostumusta tapahtuvalta käytöltä
- Tunnus julkistetaan lokakuussa 2014, jolloin käyttöoikeutta voi alkaa hakea

Tunnustyöryhmä

- Tunnusta koskevan ehdotuksen valmisteli TSV:n ja tiedekustantajien työryhmä:
 - Ilkka Niiniluoto (TSV), puheenjohtaja
 - Anne Mäntynen (Suomen tiedekustantajien liitto)
 - Liisa Hakamies-Blomqvist/Jonas Lång (Svenska Litteratursällskapet i Finland)
 - Tero Norkola (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura)
 - Tuomas Seppä (Gaudeamus)
 - Jukka Haapamäki/Olli Poropudas (OKM)
 - Johanna Lilja (TSV)
 - Anna-Sofia Ruth (TSV)
 - Janne Pölönen (TSV), sihteeri

Suunnitteluvaiheessa on konsultoitu myös TSV:n toiminnanjohtajaa Aura Korppi-Tommolaa ja TENK:n pääsihteeriä Sanna-Kaisa Spooftia.

Tunnuksen kehittämisen lähtökohdat

- Tiedekustantajat
 - Vaihtelua siinä, mitä vertaisarviointi tarkoittaa: toimittajan/päätoimittajan arvio, toimituskunnan arvio, ulkopuolisten asiantuntijoiden arvio
 - Toisilla arviointiprosessit, ohjeistus ja dokumentointi järjestelmällistä, toisilla epäsäännöllistä
- Tutkijat
 - Epäselvyyttä onko oma julkaisu vertaisarvioitu, ei välttämättä saada lausuntoja
 - Vertaisarvioidut julkaisut tärkeitä tieteellisiä meriittejä, joten määrittelyjen pitäisi olla yhdenmukaisia ja vertailukelpoisia
- Kirjastot ja tiedehallinto
 - Yhteisjulkaisuja sekä saman kokoomateoksen artikkeleita kirjataan julkaisutietokantoihin sekä vertaisarvioituina että vertaisarvioimattomina, tieteellisinä, ammatillisina tai yleistajuisina julkaisuina
- Ammattiyleisö ja suuri yleisö
 - Tutkimustiedon käyttäjä ei tiedä, lukeeko tieteellisen ennakoarvioinnin läpikäynyttä vai vertaisarvioimatonta julkaisua
 - Tieteentekijöiden liitto nimesi 2013 ”harmaan tieteen” vuoden tieteenteon esteeksi
- Tutkimuseettiset näkökohdat

TSV:n tunnuksen tavoitteet

- Kotimaisen tiedekustantamisen kenttä on hyvin laaja ja käytännöt vaihtelevia
 - vuosina 2011-2013 yliopistot ovat raportoineet vertaisarvioituja julkaisuja ilmestyneen yli 200 kirjankustantajalta ja yli 900 julkaisusarjassa
- TSV:n lakisäätöihin tehtäviin kuuluu ”tieteellisen tiedon välityksen ja julkaisutoiminnan kehittäminen”
- Tunnuksen tavoite on kansallisella tasolla edistää tieteellisten julkaisujen vertaisarvioinnissa yhteisiä laadullisia ja eettisiä standardeja, säännöllistä dokumentointia, ja läpinäkyvyyttä

Mitä tunnus kertoo?

- Tunnus kertoo, että teksti on jo ennen julkaisemista käynyt läpi vertaisarviointiprosessin tiedeyhteisön noudattamien laadullisten ja eettisten vaatimusten mukaisesti, ja että mahdollisissa ongelmatapauksissa arviointiin liittyviin asiakirjoihin on mahdollista palata
- Tunnus ei kerro tekstin tieteellisestä tai yhteiskunnallisesta merkityksestä ja vaikuttavuudesta, jota voidaan arvioida vasta julkaisemisen jälkeen

Kuka tunnusta voi hakea?

- Suomessa säännöllistä tieteellistä julkaisutoimintaa harjoittava seura, yhtiö tai muu vastaava organisaatio
- Tunnuksen käyttöoikeutta voi hakea sähköisellä [hakulomakkeella](#)
 - Kirjankustantajan ominaisuudessa
 - Yksittäiselle julkaisusarjalle
 - Molemmille
- Tässä vaiheessa julkaisusarjan tai kustantajan www-sivuilta täytyy löytyä kuvaus sen vertaisarviointikäytännöistä, muuten käyttöoikeutta ei voida myöntää

Mitä ehtoja kustantajan pitää täyttää?

- Kirjankustantaja / tieteellinen julkaisusarja kuvaa verkkosivuillaan omat vertaisarviointikäytäntönsä
- Tiedekustantaja sitoutuu noudattamaan
 - Tunnuksen käytölle asetettuja [ehtoja](#)
 - Suomen tiedekustantajien liiton ohjeita vertaisarviointiin
 - Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) Hyvä tieteellinen käytäntö -ohjeita
- Tiedekustantaja merkitsee vertaisarvioidut kirjoitukset siten, että ne voidaan yksiselitteisesti erottaa vertaisarvioimattomista kirjoituksista

Vertaisarviointia koskevat vaatimukset

- Tunnuksen käyttöoikeuden saanut tiedekustantaja huolehtii siitä, että vertaisarviointiprosessissa toteutuvat seuraavat käytännöt:
 - Vertaisarviointilausunnot pyydetään vähintään kahdelta henkilöltä
 - Arvioijat ovat toimituksen ulkopuolisia ja käsikirjoituksen suhteen riippumattomia väitelleitä tutkijoita tai muita alan asiantuntijoita
 - Vertaisarvioinnissa tarkastellaan aineiston kattavuutta ja teoreettisen viitekehyksen hallintaa, tutkimuksen toteutuksen luotettavuutta ja tarkkuutta sekä tulosten omaperäisyyttä ja uutuusarvoa tieteenalalle ominaisella tavalla
 - Asiantuntijalausunnot lähetetään kirjoittajille
- Tunnuksen verkkosivuilta löytyy materiaalia [vertaisarviointiohjeiden](#) ja [prosessin kuvauksen](#) laatimisen tueksi

Säännöllistä dokumentointia koskevat vaatimukset

- Tunnuksen käyttöoikeuden saanut tiedekustantaja huolehtii siitä, että vertaisarviointiprosessin dokumentoinnissa toteutuvat seuraavat käytännöt:
 - Julkaistujen käsikirjoitusten osalta tallennetaan (paperilla tai sähköisesti) tekijöiden julkaisuehdotus, arvioijien lausunnot sekä tekijöille lähetetyt julkaisupäätökset
 - Vertaisarvioinnin jälkeen hylättyjen käsikirjoitusten osalta tallennetaan julkaisuehdotuksessa mainitut kirjoittajien nimet ja käsikirjoituksen otsikko sekä vertaisarvioijien nimet
 - Mahdollisissa ongelmatapauksissa dokumentit on esitettävä TSV:lle tai TENK:lle

Miten tunnusta käytetään?

- Tunnuksen käyttöoikeuden saatuaan tiedekustantaja saa pääsyn kuvatiedostoihin, tallentaa ne itselleen ja merkitsee vertaisarvioidut julkaisut itse
 - Tekstillä varustettu versio nimiölehdelle (tai muualle julkaisutietojen yhteyteen)
 - Sähköisiin julkaisuihin artikkelien yhteyteen, jotta kuvan merkitys käy ilmi yksittäistä artikkelia tarkastelevalle lukijalle

- Pelkkä kuvio sisällysluetteloon tai yksittäisten lukujen/artikkelien yhteyteen silloin, kun julkaisussa on mukana myös vertaisarvioimattomia kirjoituksia

- Kaksi kuvaa tiedekustantajien toiveesta: graafisen suunnittelun näkökulma

Miten käyttöehtojen täyttymistä valvotaan?

- Ehtojen täyttymisestä vastaa tunnuksen käyttöoikeuden myöntämisen jälkeen pitkälti tiedekustantaja itse
- Jos ongelmia ilmenee, TSV tai TENK voi pyytää vertaisarviointia koskevat tallennetut dokumentit nähtäväkseen
- Tunnuksen käyttöehtoihin sitoutuneet, tunnusta käyttävät sarjat ja kirjankustantajat on listattu julkisella [verkkosivulla](#)
- Tunnuksen käytölle asetettuja ehtoja rikkova tiedekustantaja voi menettää käyttöoikeuden Julkaisufoorumin ohjausryhmän päätöksellä

Kiitos!

Lisätietoja:

www.tsv.fi/tunnus

tunnus@tsv.fi

Vertaisarviointia koskevaa tutkimusta

- 2013 julkaistussa kansainvälisessä kyselytutkimuksessa selvitettiin tutkijoiden suhtautumista tieteellisten lehtien vertaisarviointiin: 4 000 eri tieteenalojen tutkijaa
 - 69 % erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä vertaisarviointijärjestelmään; 22 % ei tyytyväisiä tai tyytymättömiä; 9 % tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä
 - 76 % pitää kaksoissokkoarviointia tehokkaimpana
 - 84 % pitää vertaisarviointia laadunarvioinnin kannalta välttämättömänä, vaikka 68 % näkee myös puutteita
 - 94 % mukaan vertaisarviointi paransi viimeisimmän julkaisun laatua

(A. Mulligan, L. Hall & E. Raphael, "Peer-Review in Changing World: An International Study Measuring the Attitudes of Researchers", *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 64 (2013) 132-161.)